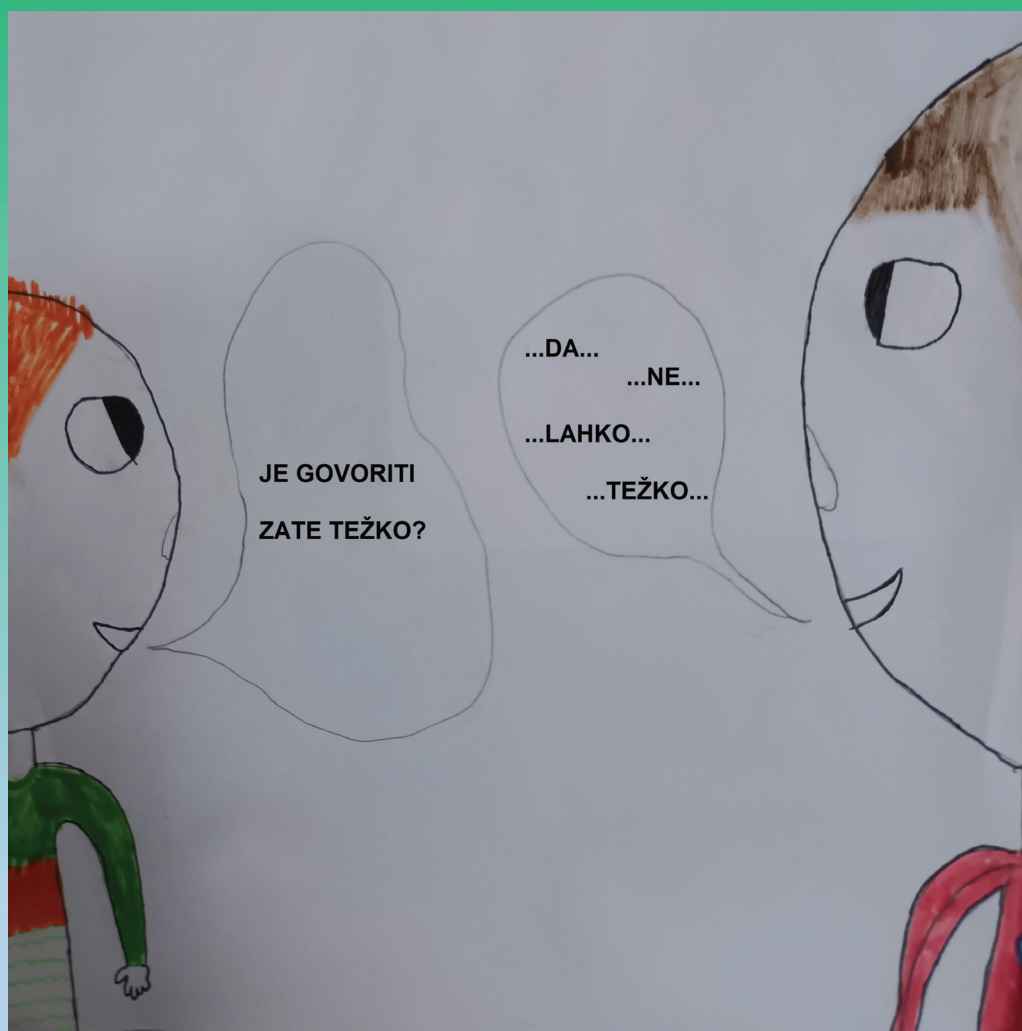

KiddyCAT

Test odnosa do lastnega govora za predšolske otroke, ki jecljajo

Martine Vanryckeghem
Gene J. Brutton

Prevod in priredba: Jerneja Novšak Brce

KiddyCAT

Test odnosa do lastnega govora
za
predšolske otroke, ki jecljajo

Martine Vanryckeghem
Gene J. Brutton

Prevod in priredba: Jerneja Novšak Brce

Ljubljana, marec 2023

KiddyCAT

Test odnosa do lastnega govora za predšolske otroke, ki jecljajo

<i>Avtorja</i>	dr. Martine Vanryckeghem, dr. Gene J. Brutten
<i>Naslov izvirnika</i>	KiddyCAT: Communication Attitude Test for Preschool and Kindergarten Children Who Stutter
<i>Prevod in priredba</i>	dr. Jerneja Novšak Brce
<i>Izvedba raziskave</i>	dr. Jerneja Novšak Brce
<i>Recenzija</i>	dr. Mojca Lipec Stopar, dr. Damjana Kogovšek
<i>Lektoriranje</i>	dr. Matic Pavlič
<i>Izdala in založila</i>	Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
<i>Za založnika</i>	dr. Janez Vogrinc, dekan
<i>Risba na naslovnici</i>	Julija Brce
<i>Priprava</i>	Igor Cerar
<i>Tisk</i>	Birografika Bori, d. o. o, Ljubljana
<i>Naklada</i>	200 izvodov (1. izdaja, 1. natis)

© Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2023

© Martine Vanryckeghem in Gene J. Brutten, 2023

Vse pravice pridržane. Brez predhodnega pisnega dovoljenja avtorjev in izdajatelja je to avtorsko delo ali njegove dele prepovedano reproducirati, shranjevati v elektronski obliki, posredovati v kakršnikoli obliki in na kakršenkoli način, tj. elektronski, strojni, s fotokopiranjem, presnemavanjem ali kakorkoli drugače.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

159.946.3.072-053.4
616.89-008.434.3-053.4

VANRYCKEGHEM, Martine

Kyddycat : test odnosa do lastnega govora za predšolske otroke, ki jecljajo / Martine Vanryckeghem, Gene J. Brutten ; prevod in priredba Jerneja Novšak Brce. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2023

ISBN 978-961-253-310-6
COBISS.SI-ID 145200899

KAZALO

PREDGOVOR	5
ZAHVALA	8
SEZNAM TABEL	9
SEZNAM SLIK	9
UVOD	11
VZOREC	13
ZANESLJIVOST	13
Notranja zanesljivost	13
Metoda ponovnega testiranja	14
VELJAVNOST	14
Vsebinska veljavnost testa	15
Kriterijska veljavnost testa	15
Konstruktna veljavnost testa	15
Diskriminantna analiza	16
Faktorska analiza	16
NAVODILA ZA IZVAJANJE IN VREDNOTENJE TESTA	18
Pred izvajanjem testa: Termina »težko« in »lahko«	18
Navodila	18
Predlogi za boljše sodelovanje	19
Spodbujanje sodelovanja	19
Niz odgovorov	19
Vrednotenje	20
NORMATIVNI PODATKI	21
Starost	22
Spol	23
INTERPRETACIJA TESTA	25
VIRI IN LITERATURA	27
PRILOGE	32

PREDGOVOR

Jecljanje se v večini primerov pojavi v predšolskem obdobju, med tretjim in šestim letom (Yairi & Ambrose, 2005). KiddyCAT je prvi standardizirani protokol, ki omogoča odkrivanje predšolskih otrok, ki jecljajo, ter ocenjevanje njihovega odnosa do lastnega govora in do njihove zmožnosti govornega izražanja. Do razvoja testa KiddyCAT se je zdelo, kot da test, kot je KiddyCAT, sploh ni potreben, saj so raziskovalci menili, da se različna vedenja, ki kažejo na negativen odnos do lastnega govora in do zmožnosti govora, »večinoma pojavijo šele v osnovnošolskem obdobju« (Bloodstein, Bernstein Ratner & Brundage, 2021, str. 32).

Ali bo jecljanje pri otroku prepoznano, je načeloma odvisno od pogostosti netekočnosti in vrste netekočnosti v govoru. Tako so bili v raziskavah (Johnson idr., 1959; Silverman, 1974; Yairi & Ambrose, 2005) otroci, ki so imeli več netekočnosti v govoru, prej označeni kot otroci, ki jecljajo. Prav tako so bili kot otroci, ki jecljajo, označeni otroci, ki so imeli več slišnih ali tihih ponovitev celih besed (ali delov besed) in več podaljševanj. Prav te raziskave pa so hkrati pokazale, da se vse zgoraj naštetu pojavlja tako pri otrocih, ki jecljajo, kot pri tekočih govornicah, le da v različnih razsežnostih. Raziskava Silvermana (1992) govori o tem, da so imeli nekateri otroci, ki sami sebe niso označili kot osebe, ki jecljajo, niti jih tako niso označili drugi, v govoru več oklevanj kot tisti otroci, ki so jih drugi ali pa so se sami označili za otroke, ki jecljajo. Tako lahko ugotovljamo, da razlike v tekočnosti, intenzivnosti in vrsti netekočnosti nakazujejo smer diagnosticiranja, vendar niso poponoma zanesljive. Razlog za različne kriterije za prepoznavanje jecljanja izhaja iz dejstva, da pravzaprav ni univerzalnega dogovora niti o tem, kakšna je definicija jecljanja.

Dvom v to, ali otrok jeclja ali ne, torej izhaja iz dejstva, da še vedno ni splošnega strinjanja glede same definicije jecljanja. Zaradi tega je težko določiti, ali so prekinitve v govoru normalne in klinično nepomembne, ali pa so takšne, kot je značilno za otroke, ki jecljajo, in s tem nakazujejo prisotnost nevrogenih ali psihogenih motenj. Izhajajoč iz tega raziskovalci izpostavljajo, da »konvencionalne definicije jecljanja, četudi so dodelane, ne služijo dovolj dobro za diferenciacijo od drugi oblik netekočnosti ...« (Bloodstein, Bernstein Ratner & Brundage, 2021, str. 6)

Vsekakor sta količina in vrsta netekočnosti pri otroku, ki ima težave z govorom, pomembna podatka pri odločanju o tem, ali otrok jeclja; nista pa dovolj, da bi lahko z gotovostjo postavili diagnozo, še posebej ne pri predšolskih otrocih, kjer se

znaki težav šele začnejo pojavljati. Vezanje diagnostične odločitve zgolj na oceno netekočnosti odpira možnost, da bi pri tem naredili napako in pri otroku prehitro diagnosticirali jecljanje, ali pa ga spregledali. Z drugimi besedami, za ustrezno diagnosticiranje jecljanja pri predšolskem otroku, je potrebno upoštevati več različnih elementov in ne le prisotnost netekočnosti v govoru.

Eden izmed elementov, ki lahko pripomorejo k temu, da se diagnoza pravilno postavi in da se izogne napačnim diagnostičnim odločitvam, je otrokov odnos do lastnega govora in njegovo dožemanje lastne govorne zmožnosti (Vanryckeghem, 2019). Ugotavljanje otrokovega odnosa do lastnega govora predstavlja novo diagnostično metodo, ki se do nedavnega pri ocenjevanju jecljanja pri otrocih od tretjega do šestega leta ni zdela pomembna. V zadnjem času raziskovalci (Silverman, 1992, str. 4) ugotavljajo, da se je pri diagnostiki jecljanja še posebej pri predšolskem otroku neprimerno naslanjati zgolj na netekočnosti, saj s tem »spregledamo človeka kot celoto, njegova čustva in pomen jecljanja v njegovem življenju« (Sheehan, 1984, str. 226).

Vpliv jecljanja na posameznika, ki jeclja (Beilby, Byrnes & Yaruss, 2012), njegovo vedenje in vloga le-tega pri odločanju o tem, ali gre za vedenje, ki je značilno za otroka, ki jeclja, je v zadnjih letih postalo zelo pomembno. To je rezultat raziskav (Ezrati-Vinacour, Platzky & Yairi, 2001; Grinager Ambrose & Yairi, 1994), ki kažejo, da se otrok že pri treh letih zaveda razlike med tekočnostjo in netekočnostjo, prav tako pa se zaveda, ali je eno ali drugo značilnost njegovega govora. Omenjene raziskave in tudi raziskave avtorjev testa KiddyCAT, Vanryckeghemmove in Bruttene (2007) s sodelavci (Vanryckeghem, Bruten & Hernandez, 2005), kažejo, da zavedanje razlik v govoru ter odnos do lastnega govora igrata pomembno vlogo pri zanesljivem odkrivanju in ocenjevanju otrok, ki jecljajo (Aydin Oral idr., 2022; Bernardini idr., 2012; Clark idr., 2012; Jansson-Verkasalo idr., 2021; Neumann idr., 2019; Novšak Brce & Vanryckeghem, 2017; Novšak Brce idr., 2015; Rafati idr., 2016; Vanryckeghem, 2016; Vanryckeghem & Bruten, 2015a,b; Vanryckeghem, Bruten & Hernandez, 2005; Vanryckeghem, De Niels & Vanrobaeys, 2015; Vanryckeghem & Vanrobaeys, 2013; Węsierska & Vanryckeghem, 2015; Węsierska idr., 2014). Podatki podpirajo stališče, da je negativen odnos do lastnega govora pomemben vidik za prepoznavanje otrok, ki jecljajo, in da netekočnost sama še ne pomeni jecljanja, v kolikor je ne spremljajo negativna čustva, odnosi in ostale značilnosti sindroma jecljanja (Cooper, 1999). Logopedi v praksi se vsekakor zavedajo, da je otrok, ki jeclja, veliko več kot samo otrok, ki je netekoč v govoru, in zato uspešna terapija zahteva pozornost na več kot samo govorne prekinitve.

Otrokovo reakcijo na njegov govor in njegove govorne zmožnosti kot enega izmed ostalih vidikov vedenja otroka, ki jeclja, tj. odnos do lastnega govora, ocenjuje test KiddyCAT, ki je predstavljen v tem priročniku. Osvetljuje namreč pomen z govorom povezanih vedenj, ki jih je potrebno poleg tekočnosti upoštevati pri identifikaciji jecljanja. KiddyCAT logopedu omogoča vpogled v notranje odzive in doživljanje otroka, ki jeclja, kar je vsekakor pomembno za to, da bo terapija uspešna, prav tako pa spreminjanje odnosa do lastnega govora vpliva na tekočnost v govoru. Natančneje: poleg tistih komponent, ki so pri jecljanju slišne in neposredno opazne, je treba obravnavati tudi druge, da bo terapija uspešna. KiddyCAT zagotavlja logopedu informacije o eni izmed dimenzij, ki se nanaša na predšolske otroke, ki jecljajo. Informacije, ki jih KiddyCAT razkrije o otrokovem odnosu, povezanem z govorom, kažejo usmeritev in dajejo moč postopkom in dejanjem logopeda, da lahko krepi proces napredovanja diagnostike in terapije pri predšolskih otrocih, ki jecljajo.

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

Cena: 10,00 €

ISBN 978-961-253-310-6

9 789612 533106